

BIULETYN

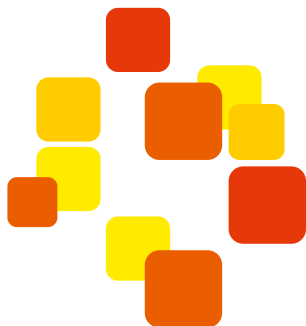
STOWARZYSZENIA BOF

numer 4 / czerwiec 2019

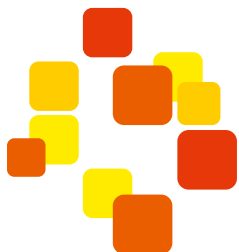
Stowarzyszenie

Białostockiego Obszaru
Funkcjonalnego

- ul. Mickiewicza 74 lok. 6
- 15-232 Białystok
- tel./fax 85 661 15 38

BIAŁOSTOCKI
OBSZAR
FUNKCJONALNY

Szanowni Państwo,

Jest mi bardzo miło przedstawić kolejne, czwarte już wydanie Biuletynu Stowarzyszenia BOF, poświęconego tym razem „dobrej energii” miast i gmin tworzących Białostocki Obszar Funkcjonalny.

„Dobra energia” w przypadku jednostek terytorialnych może być rozumiana na różne sposoby i z różnych perspektyw.

Z jednej strony, gdy rozpatrujemy ją z punktu widzenia rozwoju zrównoważonego miast i gospodarki niskoemisyjnej, powinna być przede wszystkim rozumiana i definiowana jako „zielona energia”, którą można i powinno się czerpać ze źródeł odnawialnych. Współcześnie nadrzędnym celem wszystkich wysoko zurbanizowanych jednostek terytorialnych, powinno być dążenie do poprawy jakości powietrza. Jest to możliwe dzięki redukcji emisji spalin pochodzących z transportu oraz dzięki wymianie tradycyjnych generatorów ciepła i energii elektrycznej zasilanych węglem na generatory nowoczesne, zasilane słońcem, wiatrem czy biomasą. „Zielona energia” to również rozwój i wdrażanie elektromobilności poprzez wykorzystywanie różnego rodzaju pojazdów elektrycznych, rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej, a także inwestycje w budowę dróg rowerowych. Wreszcie są to także działania informacyjno-edukacyjne podnoszące świadomość ekologiczną mieszkańców skutkujące zmianą ich codziennych zachowań, mających bezpośredni wpływ na stan środowiska naturalnego.

Z drugiej strony „dobra energia” miasta czy gminy to jednak coś więcej niż dosłowne jej rozumienie, to także przyjazna mieszkańcom i osobom przyjezdnym atmosfera danego miejsca. W tym znaczeniu „dobra energia” miasta czy gminy to rozwój przestrzeni miejskich w takim kierunku, aby służyły one w jak największym stopniu miłemu i aktywnemu spędzaniu czasu wolnego na świeżym powietrzu. Oznacza również inwestowanie w zieleni miejską, parki, skwery, place zabaw, obiekty służące sportowi i rekreacji. To także organizowanie miejskich imprez i wydarzeń naładowanych „dobrą energią” kulturową, rekreacyjną, czy sportową stanowiącą „energetyczne doładowanie” tkanki miejskiej. Wszystko to podnosi jakość życia mieszkańców oraz zwiększa ich zadowolenie z tego, że mieszkają w tym, a nie innym miejscu.

Mając na uwadze powyższe musimy wszyscy dążyć do tego, aby tej „dobrej energii” w miastach i gminach BOF było jak najwięcej! Realizowane w ramach instrumentu ZIT inwestycje, takie jak na przykład rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego, wymiana pieców na energooszczędne, czy liczne termomodernizacje budynków na pewno w znacznym stopniu przyczynią się do poprawy stanu naszego środowiska naturalnego. Jest to zdecydowanie nasz wspólny interes i wymaga partnerskich działań bowiem zanieczyszczenie powietrza, to nie jest problem, który zamyka się w granicach administracyjnych jednej, czy drugiej gminy BOF.

Zapraszam Państwa do lektury i zapoznania się z tym, jakie działania i inwestycje podejmują miasta i gminy Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego, dążąc do tego, aby być „producentami dobrej energii” oraz miejscem życia szczęśliwych ludzi.

Tadeusz Truskolaski
Prezes Zarządu Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego
Prezydent Miasta Białegostoku

BIAŁYSTOK

Tadeusz Truskolaski Prezydent Miasta Białegostoku

Urząd Miejski w Białymstoku
ul. Słonimska 1, 15-950 Białystok
www.bialystok.pl

1. Wykorzystanie Odnawialnych Źródeł Energii

Miasto Białystok realizuje przedsięwzięcia, w tym finansowane ze środków unijnych, zwiększające wykorzystanie OZE na terenie Gminy. Przykładem takich działań jest projekt pn. „Ekologiczny Elektryk wykorzystuje energię słońca i wiatru”. Inwestycja będzie realizowana w ramach Działania 5.1 Energetyka oparta na odnawialnych źródłach energii z Regionalnego Programu Operacyjnym Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020. Jako przykład może posłużyć także projekt pn. „Modernizacja indywidualnych źródeł energii ciepłej lub elektrycznej w Białymstoku”. Inwestycja jest realizowana w ramach Osi priorytetowej V. Gospodarka niskoemisyjna, Działania 5.1 Energetyka oparta na odnawialnych źródłach energii. Inwestycja jest realizowana w ramach Osi priorytetowej V. Gospodarka niskoemisyjna, Działania 5.4 Strategie, Poddziałania 5.4.2 Strategie niskoemisyjne BOF.

Obiekty użyteczności publicznej i inne budynki należące do Miasta są przy okazji remontów i przebudów wyposażane w urządzenia produkujące energię z wykorzystaniem źródeł odnawialnych np. pompy ciepła, instalacje solarne, panele fotowoltaiczne. Jako przykład mogą posłużyć następujące inwestycje: 1) Przebudowa źródła ciepła w budynku wielorodzinnym przy ul. Barszczańskiej 4 – zainstalowane zostaną pompy ciepła typ powietrze-woda na cele c.w.u.; 2) Przebudowa źródła ciepła w budynku wielorodzinnym przy ul. Barszczańskiej 16 – zainstalowana zostanie pompa ciepła typ powietrze-woda na cele c.w.u.; 3) Remont i przebudowa budynku przy ul. Ciepłej 4 – zainstalowana zostanie instalacja fotowoltaiczna do produkcji energii elektrycznej na potrzeby własne budynku; 4) Remont i przebudowa budynku przy ul. Sukiennej 5 – zainstalowane zostaną kolektory słoneczne na cele c.w.u.; 5) Budowa świetlicy osiedlowej przy ul. Barszczańskiej 5a – zainstalowane zostały pompy ciepła typ solanka-woda na cele c.o. i c.w.u. oraz kolektory słoneczne na cele c.w.u.; 6) Budowa Parku Militarnego na ul. Węglowej – zainstalowane zostaną pompy ciepła typ powietrze-woda na cele c.o. i c.w.u.

Ponadto w strukturze Urzędu Miejskiego w Białymstoku funkcjonuje Biuro Zarządzania Efektywnością Energetyczną. Zostało ono powołane na podstawie Zarządzenia wewnętrznego nr 68/18 Prezydenta Mia-

sta Białegostoku z dnia 31 grudnia 2018 r. w sprawie ustalenia organizacji wewnętrznej Departamentu Obsługi Urzędu oraz szczegółowych zadań referatu, biur, wieloosobowych stanowisk pracy i samodzielnych stanowisk pracy. Do głównych zadań Biura należy koordynowanie działań zmierzających do oszczędności w zakresie zużycia energii w sektorze publicznym miasta, prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie użytkowania energii, promowanie OZE w sektorze publicznym Miasta; prowadzenie bazy danych o gospodarce energetycznej, ciepłej i gospodarce wodno-ściekowej w obiektach gminnych.

2. Inwestycje związane z efektywnością energetyczną

W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego Miasto Białystok promuje rozwiązania służące budowie źródeł o wysokiej sprawności wytwarzania ciepła i pracujących w kogeneracji (wytwarzających ciepło w postaci wody lub pary i energię elektryczną) oraz służące efektywnemu wykorzystaniu wytworzonej energii. W treści planów ustala się, że:

- ogólnomiejskie sieci ciepłownicze: wodna i parowa stanowią podstawowe systemy zaopatrzenia w ciepło,
- ogólnomiejska sieć gazowa stanowi podstawowy system zaopatrzenia w paliwa gazowe,
- dopuszcza się stosowanie lokalnych lub indywidualnych źródeł ciepła wytwarzanego w procesach takich jak: przetwarzanie energii elektrycznej, odzyskiwanie energii (solarnej, gruntowej, wodnej lub zawartej w innych nośnikach), spalanie gazów opałowych, olejów opałowych niskosiarkowych, spalanie paliw stałych w indywidualnych źródłach ciepła, o mocy nie większej niż 30 kW.

Miasto Białystok sukcesywnie realizuje inwestycje związane z poprawą efektywności energetycznej poprzez termomodernizację budynków użyteczności publicznej stanowiących publiczne placówki oświatowe: szkoły, przedszkola, internaty. Inwestycje te swoim zakresem obejmują szereg działań, takich jak: docieplanie ścian zewnętrznych, docieplanie stropodachu, wymiana okien, wymiana drzwi zewnętrznych, modernizacja instalacji

c.w.u., modernizacja instalacji c.o., modernizacja oświetlenia. Działania te w znacznym stopniu przyczyniają się do poprawy efektywności energetycznej budynków, a tym samym do poprawy jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń oraz gazów cieplarnianych. W wyniku realizacji powyższych inwestycji osiągnięty zostanie poziom oszczędności energii i izolacyjności cieplnej, obowiązujący od 1 stycznia 2021 r. oraz poprawa stanu środowiska w skali lokalnej.

3. Inwestycje środowiskowe (ekologiczne)

Od kilku lat na terenie Miasta Białegostoku ustawiane są drewniane domki dla dziko żyjących owadów zapylających. Pierwsze dwa domki pojawiły się w 2014 roku w Parku Planty i na terenie Akcentu 200 oraz domek w sadzie edukacyjnym w Parku Antoniuk. W domkach tych żyją m.in. murarki ogrodowe czyli dzikie pszczoły, chętnie wykorzystywane jako zapylacze roślin ogrodowych.

Od wielu lat Urząd Miejski w Białymstoku prowadzi na terenie Miasta wiosenną akcję czynnej ochrony płazów. Jej idea polega na ustawieniu wzdłuż drogi, o wzmożonym ruchu pojazdów, barier ochronnych oraz pułapek uniemożliwiających płazom wyjście na jezdnię. Wędrujące płazy, przenoszone są na drugą stronę drogi i wypuszczane w bezpiecznym miejscu. Po wypuszczeniu, zwierzęta te kierują się do zbiorników wodnych, w których przystąpią do rozrodu. Tego typu działania mają duże znaczenie dla ochrony płazów, zwłaszcza że od lat w całym kraju odnotowuje się spadek liczebności tych zwierząt. Głównymi przyczynami tego zjawiska są m.in. osuszanie lub likwidacja zbiorników wodnych, chemizacja rolnictwa, czy przecinanie naturalnych szlaków migracyjnych.

Realizowane zadania pełnią m.in. funkcję edukacyjną oraz służą poprawie bioróżnorodności na terenach miejskich. Montaż budek lęgowych dla ptaków (265 szt.) w parkach i na skwerach oraz regularny monitoring ich zasiedlenia oraz montaż 12 szt. domków dla wiewiórek. Pilotażowo wprowadzono na skwerach poidełka dla ptaków w ilości 6 szt. W okresie zimowym prowadzona jest akcja pn. „Ptasia stołówka” dla ptaków dziko żyjących w parkach i na skwerach i rozstawiane są co roku 44 karmniki. W 2019 r. realizowana jest inwestycja założenia łąk kwietnych na powierzchni ok. 5,5 ha i corocznym wzrostem o 0,5 ha do roku 2021 łącznie. W latach 2018-2019 na zbiornikach wodnych znajdujących się na terenach parków, skwerów zamontowano 20 szt. platform pływających dla ptactwa wodnego (kaczek itd.) z funkcją oczyszczania wody.

4. Inwestycje służące tworzeniu miejskich stref rekreacji w przestrzeni publicznej (stref czasu wolnego)

W 2017 r. zrealizowano zadanie pn. „Tereny zielone w Białymstoku – odbudowa stawów przy ul. Marczkowskiej wraz z budową obiektów towarzyszących” – posadzono 13 800 sztuk roślin wodnych i nawodnych, w 2018 r. kontynuowano nasadzenia do tego zadania sadząc 129 szt. drzew liściastych, 695 szt. krzewów liściastych, 5 475 szt. bylin, traw, roślin zielnych, 2 220 szt. roślin miododajnych, założono łąki kwietne na powierzchni 2 480 m². Na terenie parku przy ul. Wierzbowej na powierzchni 850 m² założony został owocowy sad edukacyjny z wyposażeniem w żywe elementy typu altana i domek dla owadów. Na terenie parków i skwerów w 2018 r. zamontowano 6 szt. hamaków miejskich o stalowej konstrukcji i siatkach wykonanych z taśm poliestrowych – transportowych. Jako upominek dla Pań na Dzień Matki (26.05.2017 r.) wykonano 5 szt. specjalnych ławek dla matki z dzieckiem i wyposażono je w przewijaki dla dzieci. Na przełomie roku 2016-2017 oznaczonych zostało 5 tras biegowych (5 tablic informacyjnych, tabliczek i słupków dystansowo-kierunkowych) w Parku Konstytucji 3 Maja oraz Lesie Zwierzynieckim otwartych dla wszystkich biegaczy pod nazwą „Ścieżki biegowe w Parku Zwierzynieckim oraz Lesie Zwierzynieckim otwarte dla wszystkich biegaczy”.

Zarząd Mienia Komunalnego w ramach Budżetu Obywatelskiego 2019 r. zaprojektował, wybudował i wyposażył plac zabaw wraz z placem sportów miejskich pod chmurką w Białymstoku przy ul. Pod Krzywą.

Zaprojektowane zostały również inwestycje polegające na rewitalizacji terenów zielonych na osiedlu Bema w Białymstoku (w ramach inwestycji powstaną place zabaw, siłownie zewnętrzne, itp.) oraz budowie placu zabaw przy ul. Borsuczej w Białymstoku.

5. Inicjatywy miejskie mające na celu integrację społeczną

Miasto Białystok i jego instytucje kultury i sportu cyklicznie organizuje wydarzenie pn. Dni Miasta Białegostoku mające na celu integrację mieszkańców i ich rodzin. Dni Miasta to okazja, żeby się spotkać, porozmawiać, poczuć radość i dumę z Białegostoku. W ramach imprezy organizowane są wystawy, spektakle w miejskich placówkach kulturalnych, edukacyjnych. Najważniejszym wydarzeniem dnia i całych obchodów są koncerty gwiazd krajowych i zagranicznych. Dodatkowo Miasto Białystok za pośrednictwem Centrum Aktywności Społecznej organizuje ogólnodostępne wydarzenia typu festyny osiedlowe, w tym projekty z Budżetu Obywatelskiego, w ramach których rozdysponowane są materiały informacyjne oraz gadzety odblaskowe i gadzety dla dzieci związane z zachowaniem bezpieczeństwa, organizowane spotkania z policją, strażą miejską i strażą pożarną podczas których odbywają się prelekcje o bezpieczeństwie oraz organizowane są atrakcje dla dzieci.

Organizowane imprezy na poszczególnych osiedlach Miasta są także okazją do miłego spędzenia czasu w rodzinnym gronie, ale przede wszystkim sposobnością do integracji oraz wzmacniania więzi wspólnot i społeczności lokalnych.

Spółka miejska PUHP „LECH” Sp. z o.o. w ramach działań na rzecz odpowiedzialności społecznej realizuje szereg działań edukacyjno-informacyjnych skierowanych do mieszkańców Białegostoku. Mają one na celu poszerzenie wiedzy na temat prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi

w szczególności prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów jak również budowanie postaw świadomości ekologicznej i odpowiedzialności za środowisko naturalne. Cel ten osiągnięty jest poprzez: wycieczki dla zorganizowanych grup, w ramach których prezentowany jest cały system gospodarowania odpadami komunalnymi w Białymstoku (Spalarnia Białystok, Sortownia w Hryniewiczach), realizowanie akcji oraz kampanii edukacyjnych i informacyjnych, lekcji edukacyjnych w przedszkolach i szkołach, kolportaż materiałów informacyjnych, organizowanie warsztatów twórczego recyklingu. Organizowane były pikniki ekologiczne plenerowe oraz udział w zewnętrznych wydarzeniach organizowanych przez białostockie instytucje i organizacje pozarządowe. Organizowane były punkty informacyjne dla mieszkańców Białegostoku, w ramach których udzielane były informacje o sposobie segregacji odpadów komunalnych w Białymstoku.

6. Transport niskoemisyjny

Jednym z priorytetowych celów Białegostoku jest stworzenie sieci dróg rowerowych łączących poszczególne rejony miasta z jego centrum. Czynione są starania, aby siatka powiązań rowerowych była rozbudowana i pozbawiona luk komunikacyjnych. W latach 2017-2020 w ramach projektu partnerskiego pn. „Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego i rowerowego w BOF” dofinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego zostanie wybudowane na terenie Białegostoku ponad 15 km dróg rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych. Dlatego też w ramach budowy infrastruktury drogowej realizowane są ścieżki rowerowe i ciągi pieszo-rowerowe. Infrastruktura rowerowa rozwija się bardzo dynamicznie, czego doskonałym przykładem jest System BIKER Białostocka Komunikacja Rowerowa. Jest to alternatywny środek transportu, umożliwiający szybkie poruszanie się po naszym mieście. Jest dobrym uzupełnieniem komunikacji miejskiej w Białymstoku, który zaskarbił sobie rzeszę mieszkańców regularnie wypożyczających rowery. Na chwilę obecną

posiada 64 stacje wypożyczenia oraz dysponuje 650 rowerami (rowery standardowe, tandemy, rowery dziecięce), 4 stacje napraw dla rowerów.

W najbliższym czasie planowane jest podjęcie działań mających na celu opracowanie Strategii Elektromobilności dla Miasta Białegostoku. Bezpośrednim celem tworzonego dokumentu będzie rozwój elektromobilności na terenie miasta Białymstoku poprzez stworzenie warunków do budowy i utrzymania infrastruktury do ładowania pojazdów elektrycznych transportu indywidualnego, firmowego lub publicznego oraz realizacja przedsięwzięć, takich jak przyłącza elektroenergetyczne, niezbędnych do przyłączenia punktów ładowania do sieci, stanowiących element tej infrastruktury. Dodatkowo strategia będzie odpowiedzią na zidentyfikowane, w różnych innych dokumentach o charakterze strategicznym, problemy w zakresie polityki transportowej.

7. Pozostałe działania

Gospodarka odpadami komunalnymi stanowi istotny element w prawidłowym funkcjonowaniu dużych aglomeracji miejskich, takich jak Białystok. Rozwijanie systemu o nowe ekologiczne technologie w tym zakresie jest niezwykle istotne. Białystok, dzięki budowie Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych, stał się jednym z najlepiej funkcjonujących miast. Odpady komunalne są paliwem do produkcji zielonej energii elektrycznej i ciepłej w ZUOK Białystok. Zielona energia trafia do mieszkańców Białegostoku. Działania te odbywają się przy zachowaniu najwyższych standardów ochrony środowiska. Jest to możliwe dzięki zastosowaniu najnowocześniejszej instalacji spełniającej wymogi tzw. BAT. Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych uzyskał koncesje na produkcję energii z Odnawialnych Źródeł Energii (OZE). W ciągu roku to ok. 55 tys. MWh energii elektrycznej oraz 360 tys. GJ energii ciepłej, która trafia do miejskiej sieci ciepłowniczej, która może zasilić około 23 tys. gospodarstw domowych, a energią ciepłą ogrzać zimą około 10 tys. mieszkań. Dzięki spalaniu objętość odpadów zmniejszana jest 15-krotnie, a ich masa po spalaniu zmniejsza się 3-krotnie. Do ZUOK trafiają zmieszane odpady komunalne z Białegostoku oraz sąsiadujących gmin. Unieszkodliwiane są tu również pozostałości pochodzące z procesu sortowania odpadów, których kaloryczność wynosi powyżej 6 MJ/kg i zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki nie mogą być one składowane. ZUOK jest w stanie przetworzyć do 15 ton odpadów komunalnych w ciągu godziny, a więc do 120 tys. ton w ciągu roku. Obiekt wyposażony jest w instalację oczyszczania spalin (IOS), która powoduje, że ZUOK jest w pełni bezpieczny dla środowiska. Instalacja oczyszcza spaliny z tlenków azotu (NOx), kwaśnych zanieczyszczeń, metali ciężkich, dioksyn i furanów oraz pyłów. W efekcie emisja spalin jest na minimalnym poziomie, o wiele niższym od dopuszczalnych wartości określonych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie standardów emisyjnych z instalacji. W ZUOK w Białymstoku zastosowano też najnowocześniejsze rozwiązania, które powodują, że nieprzyjemne zapachy z hali wyładunku odpadów nie wydostają się na zewnątrz – dzięki wytworzonemu podciśnieniu są zasysane do wewnątrz budynku. Nie są więc uciążliwe dla otoczenia.

CHOROSZCZ

Robert Wardziński Burmistrz Choroszczy

Urząd Miejski w Choroszczy

ul. Dominikańska 2, 6-070 Choroszcz
www.choroszcz.pl

1. Wykorzystanie Odnawialnych Źródeł Energii

Gmina Choroszcz w 2015 r. zakończyła realizację projektu, w ramach którego zainstalowano około 400 kolektorów słonecznych (paneli solarnych) na budynkach gospodarstw domowych i użyteczności publicznej. Kolektory są wysokosprawnymi urządzeniami do przetwarzania promieniowania słonecznego w energię ciepłą przeznaczoną do dalszego wykorzystania, np. do ogrzewania wody użytkowej lub ogrzewania pomieszczeń. Panele słoneczne wytwarzają czystą energię i przyczyniły się do poprawy stanu środowiska na terenie Gminy oraz zmniejszenia emisji dwutlenku węgla do atmosfery, a tym samym wpłynęły na poprawę jakości powietrza.

2. Inwestycje związane z efektywnością energetyczną

W ramach realizacji zadania pn. „Rewitalizacja i przebudowa Rynku 11 Listopada w Choroszczy” zmodernizowano oświetlenie uliczne poprzez zastosowanie energooszczędnego oświetlenia LED. Zastosowanie technologii LED ma wpływ na redukcję zużycia energii oraz emisji CO₂, nie zawiera także szkodliwych środków takich jak rtęć. Z tego względu oświetlenie uliczne, oparte na technologii LED, pozwala nie tylko na zmniejszenie wydatków Gminy na prąd, ale także przyczynia się do ochrony środowiska naturalnego.

3. Inwestycje środowiskowe (ekologiczne)

Dbając o środowisko naturalne Gmina Choroszcz, uchwałą Rady Miejskiej zdecydowała o udzielaniu mieszkańcom dotacji na zadania służące ochronie powietrza, a konkretnie na likwidację pieców i kotłów węglowych. W ten sposób Gmina chce przysłużyć się działaniom proekologicznym i wesprzeć walkę ze smogiem. Program ruszy od stycznia 2020 roku.

4. Inwestycje służące tworzeniu gminnych stref rekreacji w przestrzeni publicznej (stref czasu wolnego)

W ramach działań mających na celu tworzenie w Gminie stref rekreacji, w 2015 r. mieszkańcom udostępniono zmodernizowany teren rekreacyjny pn. „Kominowe Bajoro”, położony na obrzeżach Choroszczy wśród zieleni i nad zbiornikiem wodnym „Kominowe Bajoro”. W ramach modernizacji, wykonano boiska do siatkówki, plac zabaw, ustawiono ławki i stoliki. Uruchomiono także kurtynę wodną.

W kolejnych latach podnoszono atrakcyjność miejsca urządzając plażę, instalując siłownię na świeżym powietrzu, stoliki do gry w szachy. Teren został oświetlony i zaopatrzony w miejsca postojowe, także dla rowerów. Teren cieszy się ogromnym zainteresowaniem mieszkańców i przyjezdnych.

Kolejnym miejscem służącym mieszkańcom jest zrewitalizowany i przebudowany Rynek 11 Listopada, zlokalizowany w centrum miasta. W tym miejscu urządzone aneksy rekreacyjno-wypoczynkowe, przy których dokonano nasadzeń zieleni niskiej i wysokiej. Wykonano fontannę w technologii mokrej posadzki oraz wodopój. Z uwagi na ukształtowanie (płyty kamienne), z miejsca korzysta chętnie młodzież, np. do jazdy na rowerach czy na rolkach. Rynek sprzyja integracji wszystkich mieszkańców Gminy, a także osoby odwied-

zjące – organizowane są tu najważniejsze uroczystości patriotyczno-religijne i kulturalne i rekreacyjne Gminy, np. Święto Niepodległości, 100-lecie Wyzwolenia Choroszczy.

Obecnie trwają prace związane z rewitalizacją i przebudową drugiego ważnego centrum Choroszczy – miejsca usługowo-handlowego jakim jest Plac Brodowicza. Na etapie uzyskiwania niezbędnych zezwoleń, jest także projekt polegający na zagospodarowaniu terenu rekreacyjnego przy ul. H. Sienkiewicza w Choroszczy, nazywanego potocznie „Bulwary”. Po realizacji tej inwestycji miejsce będzie służyło mieszkańcom do zaspokajania potrzeb rekreacyjnych, kontaktu z przyrodą i aktywności fizycznej.

Ponadto na terenie Gminy: w mieście oraz w sołectwach funkcjonują, chętnie wykorzystywane przez mieszkańców, przestrzenie rekreacji i wypoczynku tj. place zabaw, boiska, siłownie na świeżym powietrzu, wiaty rekreacyjne.

5. Inicjatywy gminne mające na celu integrację społeczną

Wydarzenia integrujące społeczność gminy Choroszcz, a także turystów i odwiedzających to średnio rocznie ponad 100 przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym, kulturalnym oraz sportowo-rekreacyjnym, wśród których flagowe inicjatywy to:

- Dni Choroszczy – organizowane w pierwszych dniach czerwca, oferują wydarzenia o charakterze edukacyjnym, teatralnym, muzycznym oraz sportowym;

- Podlaski Festiwal Fantastyki Chorcon – skupiający miłośników gier (planszowych, fabularnych i in.) – fascynatów przenoszenia się w świat wyobraźni;
- Jarmark Dominikański – najważniejsze wydarzenie gm. Choroszcz, organizowane w pierwszą niedzielę sierpnia. Przyciąga setki wystawców z Polski i zagranicy, z rękodziełem ludowym, swojskim jedzeniem i licznymi atrakcjami dla dzieci. Imprezie towarzyszą wystawy, konkursy i plenery;
- Ogólnopolski Dzień Ogórka w Kruszewie – biesiada odbywająca się rokrocznie w pierwszą niedzielę września. Promuje kruszewskie ogórki herbowe – regionalny produkt, popularny w regionie, Polsce, a także na świecie.
- Bieg Konstytucji (organizowany w maju) i Bieg Niepodległości (przeprowadzany w listopadzie) – skupiające amatorów biegania z całej gminy, a także spoza regionu i kraju. Trasy biegów prowadzą szlakami gminy Choroszcz i są dostosowane do różnorodnych kategorii wiekowych biegaczy: dzieci, młodzieży i dorosłych.

6. Transport niskoemisyjny

W celu wdrożenia transportu niskoemisyjnego Gmina Choroszcz przebudowała ok. 7,5 km dróg i ulic. Wybudowano także 3,5 km dróg rowerowych oraz ok. 6 km ciągów pieszo-rowerowych. Gmina uczestniczy także w projekcie partnerskim, w ramach którego uruchomione zostaną niskoemisyjne autobusy miejskie obsługujące także Miasto i Gminę Choroszcz. W Choroszczy od 2015 r. można korzystać z Roweru Aglomeracyjnego BiKeR, a od 2017 r. – z dwóch stacji zlokalizowanych przy Placu Brodowicza – w pobliżu Stacidium Miejskiego w Choroszczy oraz na Rynku 11 Listopada.

7. Pozostałe działania

Gmina Choroszcz podjęła inicjatywy w zakresie edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży w formie rodzinnego konkursu filmowego pt. EKOAG oraz szkolnego konkursu wiedzy ekologicznej. Uczniowie uczestniczący w konkursie mogli poszerzać swoje kompetencje w zakresie ekologii, dzieląc się również wiedzą w tym zakresie. Głównym celem konkursów było kształtowanie postaw proekologicznych, rozumienie konieczności ochrony środowiska dla zdrowia i życia, budzenie zainteresowań ochroną środowiska, a także dostrzeganie pozytywnego, ale i negatywnego wpływu człowieka na środowisko.

CZARNA BIAŁOSTOCKA

Jacek Chruski Burmistrz Czarnej Białostockiej

Urząd Miejski w Czarnej Białostockiej
ul. Torowa 14A, 16-020 Czarna Białostocka
www.czarnabialostocka.pl

1. Wykorzystanie Odnawialnych Źródeł Energii

Gmina Czarna Białostocka z racji swojego położenia w lasach Puszczy Knyszyńskiej od lat kładzie duży nacisk na wykorzystanie OZE. Dobrym tego przykładem jest system ogrzewania w zabudowie wielorodzinnej miasta, który jest obsługiwany przez jedną, wykorzystującą biomasę (zrębki) kotłownię, o mocy cieplnej 14,5 MW. Zastosowanie biomasy jako paliwa zamiast miazgi węglowej pozwoliło na znaczną redukcję emisji szkodliwych gazów (NO_x, SO₂) i pyłów. Energia cieplna produkowana jest więc z odnawialnego źródła paliwa. W 2007 roku wybudowano wiatę na zrębki o powierzchni 1 295 m², co pozwoliło na podniesienie jakości spalanego paliwa i ograniczenie emisji zanieczyszczeń.

Ponadto w latach 2017-2019 w Gminie powstało 215 instalacji solarnych służących do produkcji ciepłej wody użytkowej w gospodarstwach indywidualnych mieszkańców. W ramach przebudowy i remontu terenu targowiska miejskiego, na budynku służącym do jego obsługi, zamontowano instalację fotowoltaiczną o mocy ok. 3 kW oraz nowoczesny kocioł na biomasę. Działania te przyczyniają się do promowania wykorzystania OZE wśród mieszkańców Gminy, jak również innych podmiotów.

W przyszłości Gmina planuje rozwój i wspieranie budowy mikroinstalacji prosumenckich, zarówno solarnych jak i fotowoltaiki.

2. Inwestycje związane z efektywnością energetyczną

Gmina Czarna Białostocka od 2006 do 2018 roku prowadziła intensywne prace termomodernizacyjne na budynkach użyteczności publicznej. Doskonałym tego przykładem była zrealizowana w latach 2017-2018 tzw. głęboka termomodernizacja budynków Warsztatów Terapii Zajęciowej, gdzie dodatkowo zamontowano instalację solarną oraz wymieniono źródło ogrzewania na ekologiczne.

Kolejnym znaczącym krokiem na obniżenie energochłonności urządzeń komunalnych była przeprowadzana w 2017 r. wymiana ponad 1300 punktów oświetlenia ulicznego na lampy LED. W 2018 roku Gmina dokonała również termomodernizacji budynku na Targowicy Miejskiej gdzie dodatkowo zamontowano instalację fotowoltaiczną i wymieniono źródło ciepła. Od kilku lat również spółdzielnie mieszkaniowe i wspólnoty mieszkaniowe na swoich budynkach prowadzą intensywne prace termomodernizacyjne.

3. Inwestycje środowiskowe (ekologiczne)

Gmina Czarna Białostocka jest gminą bardzo atrakcyjną zarówno pod względem turystyki, jak i walorów przyrodniczych. Przeważająca część Gminy jest objęta różnymi formami ochrony przyrody – największe obszary objęte są ochroną w ramach Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej oraz w ramach sieci Natura 2000 (ponad 88% powierzchni gminy). Walory przyrodnicze oraz rozbudowana sieć szlaków turystycznych zachęcają gości do penetrowania obszarów Gminy. W marcu 2019 r. Gmina wystąpiła do RPO WP z wnioskiem o dofinansowanie realizacji projektu „Ochrona obszarów Natura 2000 oraz Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej przed nadmierną presją turystów poprzez budowę infrastruktury służącej aktywnemu wypoczynkowi w otoczeniu zalewu wodnego Czapielówka w Czarnej Białostockiej”. W projekcie zaplanowano powstanie atrakcyjnej

infrastruktury służącej aktywnemu wypoczynkowi, zapobiegnie nie ukierunkowanemu ruchowi turystycznemu i związaną z nim presją w obszarach cennych przyrodniczo, chronionych w różnych formach. Służyć temu celowi ma budowa uporządkowanej infrastruktury turystycznej w postaci ciągu pieszo rowerowego – ścieżki dydaktycznej promującej ochronę różnorodności biologicznej i przyrodniczej prowadzącej dookoła zalewu wodnego, wybudowanie wieży obserwacyjnej w miejscu, skąd rozpościera się panorama widokowa na teren pobliskich lasów, akwenu oraz miejsc odpoczynku w punktach widokowych. Zostaną stworzone atrakcyjne i bezpieczne dla przyrody warunki do jej obserwowania. Planowane jest urządzenie i oznakowanie miejsc parkingowych oraz ciągów komunikacyjnych eliminujących lub w znacznym stopniu ograniczających presję turystyki zmotoryzowanej powodującej niszczenie obszarów cennych przyrodniczo.

4. Inwestycje służące tworzeniu gminnych stref rekreacji w przestrzeni publicznej (stref czasu wolnego)

W 2018 r. Gmina na terenie miasta wybudowała pięć Otwartych Stref Aktywności (inwestycje współfinansowane ze środków pochodzących z Ministerstwa Sportu i Turystyki) oraz trzy place zabaw z elementami siłowni zewnętrznych. Tereny te mają służyć rozwojowi aktywności fizycznej i promocji zdrowego trybu życia mieszkańców.

Ważnym realizowanym obecnie zadaniem jest projekt o charakterze rewitalizacyjnym pn. „Rynek miejsce spotkań”, którego głównym celem jest poprawa jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznej w Czarnej Białostockiej. Planowanym efektem będzie aktywizacja społeczna i gospodarcza miasta, która przełoży się na wzrost atrakcyjności jego wizerunku.

Ponadto w latach 2015-2016 Gmina przy Szkole Podstawowej w Czarnej Wsi Kościelnej wybudowała wielofunkcyjne boisko służące uczniom i pozostałym mieszkańcom.

5. Inicjatywy gminne mające na celu integrację społeczną

Gmina bardzo aktywnie angażuje się w działania mające na celu integrację społeczną mieszkańców. Służą temu między innymi organizowane imprezy, takie jak:

- Dni Czarnej Białostockiej – Święto Miasta – w trakcie obchodów przewidziano szereg imprez towarzyszących m.in.: Ogólnopolski Konkurs Modeli Kartonowych połączony z wystawą, pokazy, konkursy, zawody sportowe, koncerty – możliwość wspólnej zabawy niezależnie od wieku uczestników;

- Spotkania Hubertowskie w Puszczy Knyszyńskiej – „Hubertus” połączony ze świętem lasu to dobra okazja do spotkań nie tylko myśliwych, ale wspólnej zabawy. W sposób przystępny publiczność poznaje tradycję i elementy polskiego łowiectwa poprzez prelekcje, wystawy tematyczne, pokazy. Pierwszego dnia myśliwi z kół łowieckich konkurują w zawodach strzeleckich, zaś drugiego – nad zalewem Czapielówka prezentują się zespoły muzyki myśliwskiej i kapele biesiadne, rzemieślnicy i producenci regionalnej żywności z terenu Podlasia oferują swoje produkty;
- Gminny Dzień Dziecka.

6. Transport niskoemisyjny

Od 2017 r. Gmina rokrocznie realizuje co najmniej kilka inwestycji związanych z rozbudową sieci dróg lub ciągów pieszo – rowerowych. Do końca 2019 r. planowane jest wybudowanie ok. 8,3 km takich dróg rowerowych.

Dotychczas zrealizowane w tym zakresie inwestycje cieszą się wielką popularnością wśród mieszkańców, którzy chętnie z nich korzystają, spędzając w ten sposób aktywnie i prozdrowotnie swój wolny czas. Zaplanowane i budowane drogi i ciągi pieszo-rowerowe stanowią funkcjonalnie powiązaną i spójną całość, łącząc poszczególne ulice w Czarnej Białostockiej z zalewem wodnym „Czapielówka” oraz początkiem Szlaku Rękodzieła Ludowego w Czarnej Wsi Kościelnej.

7. Pozostałe działania

W 2019 r. planowane jest wdrożenie gminnego programu dotacyjnego na wymianę starych pieców węglowych na nowoczesne i ekologiczne. Program ma przyczynić się do poprawy jakości powietrza w Gminie poprzez ograniczenie tzw. „niskiej emisji” oraz promocii ekologicznych paliw i technologii.

DOBRZYNIOWO DUŻE

Wojciech Cybulski Wójt Gminy Dobrzyniewo Duże

Urząd Gminy Dobrzyniewo Duże

u. Białostocka 25, 16-002 Dobrzyniewo Duże

www.dobrzyniewo.pl

1. Wykorzystanie Odnawialnych Źródeł Energii

Gmina Dobrzyniewo Duże korzystając ze wsparcia środków unijnych na przestrzeni ostatnich 3 lat zamontowała na budynkach gospodarstw domowych aż 245 instalacji solarnych o wartości ponad 3 mln zł. Inwestycje te były możliwa dzięki środkom pochodzącym z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego. Ponadto Gmina cyklicznie stara się pozyskiwać środki zewnętrzne, jak i też wykorzystywać środki własne z przeznaczeniem na modernizację budynków użyteczności publicznej. W ostatnich latach przeprowadzono termomodernizację świetlic wiejskich w Obrubnikach, Koziańcach, Pogorzałkach, Gnilej i Ponikłej. Wymieniono źródła energii na bardziej efektywne i ekologiczne, likwidując tzw. kopcuchy czy piece na olej, co w znacznym stopniu wpłynęło na jakość powietrza i stan środowiska naturalnego.

Gmina kilkakrotnie udostępniła bezpłatnie świetlice wiejskie dla firm i instytucji zajmujących się OZE celem organizacji spotkań informacyjno – edukacyjnych z mieszkańcami. Między innymi przeprowadzono cykl spotkań i szkoleń dotyczących programu „Czyste Powietrze” oraz na temat efektywności energetycznej i redukcji emisji CO₂. Gminie bardzo zależy na podnoszeniu świadomości ekologicznej mieszkańców co przyczyni się do lepszego zdrowia i życia wszystkich obywateli.

2. Inwestycje związane z efektywnością energetyczną

Na terenie Gminy Dobrzyniewo Duże dokonano inwestycji polegającej na termomodernizacji kilku obiektów użyteczności publicznej, w tym Zespołu Szkolno-Przedszkolnego. Podstawowym celem termomodernizacji budynków było zmniejszenie zużycia energii oraz związane z tym zmniejszenie kosztów zapewnienia odpowiednich warunków komfortu użytkownika i odpowiedniego mikroklimatu w pomieszczeniach. Dzięki inwestycji nastąpiło zmniejszenie zapotrzebowania na energię dostarczaną na potrzeby ogrzewania i podgrzewania wody użytkowej oraz ogrzewania budynków służących do wykonywania zadań publicznych. Redukcja zapotrzebowania na energię w sposób realny wpłynęła na efektywność energetyczną Gminy, a tym samym poprawę stanu jej środowiska naturalnego.

3. Inwestycje służące tworzeniu gminnych stref rekreacji w przestrzeni publicznej (stref czasu wolnego)

W ostatnich dwóch latach na terenie Gminy wybudowano nowe place zabaw celem zwiększenia aktywności społecznej i rekreacyjnej mieszkańców. Zmodernizowano boisko wielofunkcyjne oraz stadion przy szkole w Dobrzyniewie Dużym. Ponadto na terenie Gminy zostało stworzone zaplecze infrastrukturalne do organizacji zróżnicowanych zajęć i warsztatów umuzykalniających, wokalnych, tanecznych oraz indywidualnej i grupowej nauki gry na instrumentach z wykorzystaniem nowatorskich narzędzi dydaktycznych, skierowanych do różnych grup wiekowych oraz osób niepełnosprawnych.

W ramach projektu wykonano prace adaptacyjne niezbędne do stworzenia bezpiecznych i optymalnych warunków pracy tj. wykonanie podłogi z atestowanego linoleum akustycznego, zakup i montaż drzwi akustycznych, maskownic grzejników, szaf do przechowywania instrumentów, sprzętu audio i innych pomocy dydaktycznych. Poprzez pozyskanie

środków Gmina aktywizuje i wspomaga rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, w szczególności w zakresie edukacji muzycznej, propagowania kultury i sztuki oraz poprawy jakości życia i integracji mieszkańców.

4. Inicjatywy gminne mające na celu integrację społeczną

Na terenie gminy Dobrzyniewo Duże organizowanych jest wiele inicjatyw mających na celu integrację społeczną oraz podniesie świadomości mieszkańców na temat poprawy jakości życia np. Podlaski Festiwal Wielkanocny, Akcja „Bezpieczne wakacje”, Podlaska Oktawa Kultur, Dzień Babci i Dziadka, Kuźnia talentów, Edukacyjno-krajoznawczy dla seniorów oraz Rodzinny festyn medyczny podczas, którego uczestnicy korzystają z podstawowych badań, konsultacji lekarskich oraz konsultacji na temat zdrowia.

Od kilku lat w zwiększa się w Gminie zainteresowanie piłką nożną wśród dzieci i młodzieży. Obecnie klub gminny prowadzi 5 drużyn piłki nożnej: seniorów, występujących w klasie okręgowej, juniorów młod-

szych, młodzików, orlików i żaków. W szeregach klubu jest zrzeszonych około 120 zawodników. Są to w znakomitej większości (99%) mieszkańcy terenu Gminy Dobrzyniewo Duże. Drużyna utrzymuje się dzięki dotacji Gminy Dobrzyniewo Duże, składkom członkowskim oraz przy wsparciu sponsorów.

Uczniowski Klub Sportowy „OKAMI” w Dobrzyniewie Dużym to miejsce, w którym dzieci oraz młodzież z terenu Gminy poznają techniki judo oraz rozwijają swoją sprawność fizyczną poprzez szereg atrakcyjnych gier i zabaw na macie. UKS „OKAMI” reprezentuje Gminę Dobrzyniewo Duże podczas turniejów różnej rangi: wojewódzkich, powiatowych, jak również międzynarodowych, takich jak: Judo East Open, Masuria Judo Cup, Międzynarodowych Mistrzostwach Marek w Judo, Międzynarodowym Turnieju Judo im. Antoniego Laszuka w Łapach i wielu innych. Ponadto na terenie Gminy, nieprzerwanie od 10 lat działa Uczniowski Klub Tenisa Stołowego „Płomień”. Zdobywa sukcesy na różnych turniejach krajowych i jest dobrą marką Gminy Dobrzyniewo Duże, służy jej promocji i integracji.

5. Transport niskoemisyjny

Gmina Dobrzyniewo Duże uczestniczy w projekcie partnerskim pn. Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego i rowerowego w BOF. Projekt obejmuje swoim zakresem: zakup niskoemisyjnego taboru na potrzeby transportu miejskiego, wyposażenie dróg i ulic w infrastrukturę służącą obsłudze transportu miejskiego (zatoki, pętle autobusowe) oraz pasażerów (przystanki, wiaty autobusowe), budowę liniowej infrastruktury dla rozwoju niezmotoryzowanego transportu indywidualnego – dróg rowerowych oraz ciągów pieszo – rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz budowę i przebudowę dróg gminnych i powiatowych, które stanowią jedynie niezbędny uzupełniający element projektu. Wskaźniki projektu osiągnięte przez Gminę Dobrzyniewo Duże:

- Liczba stanowisk postojowych wybudowanych w obiektach „Bike&Ride” – 10 szt
- Długość wybudowanych dróg dla rowerów – 1,26 km
- Długość nowych lub zmodernizowanych linii komunikacji miejskiej – 4,09 km

W ramach projektu zakupionych zostanie 12 nowoczesnych, niskoemisyjnych i niskopodłogowych autobusów. W znacznym stopniu inwestycje te wpłyną na poprawę jakości powietrza na terenie Gminy.

6. Pozostałe działania

Gmina Dobrzyniewo Duże w ramach akcji edukacyjnej ogłosiła konkurs pn. „Mój Ogród w Europie”, którego celem było akcentowanie znaczenia właściwej gospodarki odpadami dla zdrowia człowieka, aktywizowanie i upowszechnianie właściwych postaw mieszkańców wobec potrzeby wymogów ochrony środowiska we własnym najbliższym otoczeniu oraz uświadomienie mieszkańcom ich wpływu na kształtowanie zadbanego i zdrowego otoczenia. Przykładem kolejnej inicjatywy informacyjno-edukacyjnej skierowanej do mieszkańców Gminy była akcja pn. „Ratuj pszczoły”. Jej celem było upowszechnienie wiedzy o tym, co każdy z mieszkańców Gminy może zrobić, aby pomóc przetrwać owadom zapyłającym, jakimi są pszczoły.

JUCHNOWIEC KOŚCIELNY

Krzysztof Marciniowicz Wójt Gminy
Juchnowiec Kościelny

Urząd Gminy Juchnowiec Kościelny

ul. Lipowa 10, 16-061 Juchnowiec Kościelny

www.juchnowiec.gmina.pl

1. Wykorzystanie Odnawialnych Źródeł Energii

W ramach działań na rzecz wdrażania i wykorzystania Odnawialnych Źródeł Energii na terenie gminy Juchnowiec Kościelny zrealizowany został projekt pn. Modernizacja indywidualnych źródeł energii ciepłej lub elektrycznej, który objął 133 obiekty gospodarstw domowych. Podstawowym elementem projektu był zakup i montaż zaprojektowanej na każdym z budynków instalacji solarnej na poczet podgrzewania ciepłej wody użytkowej. Biorąc pod uwagę potrzeby mieszkańców w zakresie planowanych inwestycji i możliwości finansowe (rosnące ceny za energię końcową) oraz mając na uwadze warunki nasłonecznienia na terenie Gminy i deklaracje mieszkańców w zakresie ich potrzeb modernizacyjnych zdecydowano, iż pozyskiwanie energii słonecznej najskuteczniej poprawi bilans energetyczny budynków. Ponadto zapewni bezpieczeństwo energetyczne, ograniczy emisję gazów i pyłów. Za cel postawiono zwiększenie poziomu produkcji energii rozproszonej w sektorze mieszkalnym pochodzącej ze źródeł odnawialnych o 273,372 MWh. Realizacja tego celu przyczyni się do rocznego spadku emisji gazów cieplarnianych zgodnie pakietem klimatyczno-energetycznym o 121,39 Mg CO₂/rok. Średni stopień pokrycia zapotrzebowania na CWU wyniesie co najmniej 30% dla każdego gospodarstwa domowego objętego projektem. Instalacje będą miały efekt edukacyjny poprzez przybliżenie mieszkańcom pozytywnych aspektów zastosowania OZE i zachęcenia ich do szerszego wykorzystania w swoich gospodarstwach domowych.

2. Inwestycje związane z efektywnością energetyczną

Gmina Juchnowiec Kościelny, w ramach programu SOWA – energooszczędne oświetlenie ulicznego, będącego częścią Systemu Zielonych Inwestycji (GIS – Green Investment Scheme) finansowanego przez NFOŚiGW zmodernizowała 1852 oprawy oświetleniowe w ciągach oświetleniowych. Inwestycją objęte zostały prawie wszystkie sołectwa Gminy. Nowe oprawy oparte są na technologii LED. Według raportu za ostatni rok 2018 osiągnięta wielkość zmniejszenia zużycia energii elektrycznej wyniosła 1201 MWh, zaś osiągnięta wielkość redukcji CO₂ wyniosła 1085 Mg. Poza wymianą oświetlenia na energooszczędne Gmina realizuje inwestycje związane z termomodernizacją budynków. Docieplone zostały budynki świetlic wiejskich m. in. w Tryczówce, Rostołtach, Barankach i w Hermanówce. Inwestycje te również przyczyniły się do poprawy kondycji środowiska naturalnego i podniesienia jakości życia mieszkańców Gminy.

3. Inwestycje służące tworzeniu gminnych stref rekreacji w przestrzeni publicznej (stref czasu wolnego)

Gmina Juchnowiec Kościelny zrealizowała zadanie pn. „Budowa altany i grilla w Hołówkach Małych” w ramach „Programu Odnowy Wsi Województwa Podlaskiego”. W ramach przedsięwzięcia stworzone zostało miejsce aktywnego wypoczynku w miejscowości Hołówki Małe w celu promocji i rozwijania aktywnego trybu życia społeczności lokalnej. W ramach przedsięwzięcia zbudowana została altana i grill.

Inwestycja służyć ma podniesieniu atrakcyjności obszaru Gminy oraz wpłynąć pozytywnie na poprawę jakości życia i aktywizację lokalnej społeczności. Celem inwestycji było również pobudzenie dzieci i młodzieży do spotkań na świeżym powietrzu połączonych z aktywnością fizyczno-ruchową w odnowionej i estetycznej przestrzeni wiejskiej w zgodzie z naturą i kulturą. Mieszkańcy mają swobodny dostęp do bazy rekreacyjnej, w której w przyjemnym otoczeniu, wśród zieleni mogą się zrelaksować. Otwarta altana oraz możliwość wspólnego grillowania sprzyja spotkaniom okolicznych mieszkańców i wpływa na ich dobre samopoczucie oraz pozytywne postrzeganie okolicy.

4. Inicjatywy gminne mające na celu integrację społeczną

Od siedmiu lat, co roku, w gminie Juchnowiec Kościelny odbywa się Bieg Konopielki. Nazwa biegu nawiązuje do powieści Edwarda Redlińskiego „Konopielka”. Dlatego też spotkanie zawodników biegu odbywa się we Frampolu – miejscu, gdzie pisarz urodził się i tworzył. Tam też co roku czekają na biegaczy różne atrakcje. Oprócz biegu głównego na dystansie 10 km, organizowane są również biegi towarzyszące np. bieg rodzinny oraz bieg z Vip-ami. Poza Biegiem Konopielki organizowany jest również corocznie bieg pn. „Przybij 5 w Kleosinie”. Na ulicach Kleosina można sprawdzić swoją formę biegową i mile spędzić czas. Wyścig na dystansie 5 kilometrów jest odpowiedni zarówno dla zaawansowanych biegaczy, jak również dla osób początkujących, które chcą spróbować sił w szerszym towarzystwie, przy profesjonalnym, elektronicznym pomiarze czasu.

5. Transport niskoemisyjny

W ramach projektu pn. „Projekt partnerski: Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego i rowerowego w BOF” Gmina Juchnowiec Kościelny realizuje 5 zadań inwestycyjnych. Dotychczas zrealizowano: zadanie pn. „Budowa ciągu pieszo-rowerowego wzdłuż ul. Tuwima w Kleosinie w Gminie Juchnowiec Kościelny”, zadanie „Budowa ul. Kraszewskiego w Kleosinie wraz pętlą autobusową w gminie Juchnowiec Kościelny” oraz zadanie pn. „Przebudowa drogi powiatowej Białystok – Niewodnica Nargilewska wraz z pętlą autobusową w Niewodnicy Nargilewskiej w Gminie Juchnowiec Kościelny”. Wynikiem realizacji powyższych zadań są osiągnięte następujące wskaźniki, takie jak:

- Liczba stanowisk postojowych w wybudowanych obiektach „Bike & Ride” – 9 szt.;
- Długość wybudowanych dróg dla rowerów – 3,83 km;
- Długość nowych lub zmodernizowanych linii komunikacji miejskiej – 3,71 km.

W ramach powyższego projektu rozpoczęto realizację ostatnich dwóch zadań pn. „Budowa ciągu pieszo- rowerowego wzdłuż drogi powiatowej Nr 1483B: granica Białogostoku – Wólka w Gminie Juchnowiec Kościelny” oraz „Budowa 15 zatok autobusowych przy drodze powiatowej Juchnowiec Kościelny – Hryniewiczze – Nr 1483B w Gminie Juchnowiec Kościelny”.

Ostatecznym rezultatem zakończenia wszystkich inwestycji będzie osiągnięcie wskaźników w wysokości:

- Liczba stanowisk postojowych w wybudowanych obiektach „Bike & Ride” – 19 szt.;
- Długość wybudowanych dróg dla rowerów – 12,84 km;
- Długość nowych lub zmodernizowanych linii komunikacji miejskiej – 3,71 km.

ŁAPY

Krzysztof Gołaszewski Burmistrz Łap

Urząd Miejski w Łapach

ul. Gen. Wł. Sikorskiego 24, 18-100 Łapy

www.lapy.pl

1. Wykorzystanie Odnawialnych Źródeł Energii

Gmina Łapy w 2018 roku podpisała w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020 dwie umowy dotyczące wykorzystania odnawialnych źródeł energii, tj. „Poprawa jakości powietrza poprzez montaż instalacji OZE na budynku Szkoły w Płonce Kościelnej” oraz „Poprawa jakości powietrza na terenie gminy Łapy poprzez instalację kolektorów słonecznych oraz ogniw fotowoltaicznych na budynkach mieszkalnych”. Projekty polegać będą na montażu instalacji OZE: 17 kolektorów słonecznych oraz 41 ogniw fotowoltaicznych na budynkach mieszkalnych i 1-go na budynku użyteczności publicznej. Głównym celem tych projektów jest zwiększenie udziału rozproszonej energii ze źródeł odnawialnych. Termin zakończenia projektów to IV kwartał 2019 r.

2. Inwestycje związane z efektywnością energetyczną

Na terenie gminy Łapy wykonano termomodernizacje budynku Szkoły Podstawowej w Uhowie (zakończenie prac w 2016 r) oraz budynku Świetlicy Socjoterapeutycznej w Łapach (zakończenie prac w 2017r). Prace polegały na ociepleniu ścian zewnętrznych budynku, wymianie starych okien i drzwi, modernizacji instalacji centralnego ogrzewania oraz montażu ściennych rekuperatorów. Głównym celem powyższych inwestycji było zmniejszenie zużycia ciepła na ogrzewanie. Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej wynosił odpowiednio: 1 127 GJ/rok w szkole i prawie 716 GJ/rok w świetlicy. Poprawie uległa również estetyka budynków.

3. Inwestycje służące tworzeniu gminnych stref rekreacji w przestrzeni publicznej (stref czasu wolnego)

Gmina Łapy zrealizowała szereg inwestycji służących rekreacji mieszkańców i będących strefami czasu wolnego. Wśród najważniejszych należy wymienić:

- Plac zabaw wraz z zagospodarowaniem terenu w Łapach Dębownie – inwestycja polegała na ogrodzeniu terenu, utwardzeniu miejsc postojowych dla samochodów osobowych oraz wyposażeniu placu zabaw, w m.in. pomostu z belką, ściankę gimnastyczną, przepłotnię łańcuchową ze słupkiem, rower oraz huśtawki wraz z zagospodarowaniem terenu.
- Skatepark wraz z zagospodarowaniem terenu w Łapach Dębownie – w ramach inwestycji wykonano roboty ziemne i oraz płytę betonową oraz dokonano zakupu i montażu przeszkód (urządzeń) skateparku tj mi.n.: quarter pipe dwa poziomy, bank ramp, funbox piramida, poręcz prostą oraz minirampę. Wykonano także zagospodarowanie terenu wraz z oświetleniem, miejsce ogniskowe oraz ogrodzenie.
- Budowę dwóch letnich basenów w Płonce Kościelnej – wykonano dostawę, montaż i uruchomienie kompleksu dwóch letnich basenów (5,0×10,0 i 12,5×25,0 m) oraz budowę 16 miejsc postojowych, doziemnej instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej i elektrycznej z oświetleniem terenu oraz zapleczem sanitarno-szatniowym wraz z zagospodarowaniem terenu (montaż koszy, wykonanie ogrodzenia basenów, niwelacja terenu, nasadzenia zieleni niskiej).

4. Inicjatywy gminne mające na celu integrację społeczną

Imprezy miejskie, cyklicznie organizowane, mające na celu integrację społeczną w Gminie Łapy to przede wszystkim:

- Jesienny Bieg Uliczny „Od Karolka do Karola” – impreza z okazji Pontyfikatu Jan Pawła II, odbywa się co roku w październiku, integruje w sportowej rywalizacji dzieci i młodzież z obszaru gminy Łapy, w tym osoby niepełnosprawne. Bierze w niej udział ok. 600 uczniów ze szkół podstawowych z terenu województwa podlaskiego;
- Dożynki z produktem lokalnym – impreza integrująca sołectwa gminy Łapy, podczas której przygotowywane są stoiska promocyjne z własnoręcznie wykonanymi lokalnymi specjałami i rękodziełem. W czasie tego wiejskiego festynu na scenie występują zespoły ludowe i prezentowane są dawne tradycje i obrządk. Dożynki kończą się koncertem i zabawą taneczną;
- Narwiański Zajazd Szlachecki – impreza prezentująca tradycje szlacheckie w gminie Łapy, podczas której odbywa się inscenizacja historyczna w wykonaniu przedstawicieli Szwadronu Kawalerii im. 10 Pułku Ułanów Litewskich, prelekcja historyczna na temat szlachty drobnomieszczańskiej zamieszkałej na terenie gminy Łapy, degustacja potraw staropolskich oraz wiele konkursów i atrakcji dla dzieci;
- Narwiański Triathlon Bagienny – impreza rekreacyjno-sportowa w Uhowie. Jedną z niewielu tego typu imprez na Podlasiu, łączącą w sobie trzy dyscypliny: wyścig rowerowy leśnymi duktami, spływ kajakowy urokliwą doliną Narwi i trzykilometrowy bieg przez łąki i pola. Na każdym etapie rywalizacji zawodnicy muszą się wykazać wytrzymałością, dobrą kondycją i wspaniałym humorem. Impreza odbywa się na plaży w Uhowie, uczestniczą w niej sportowcy również i z Polski;
- Jak dobrze mieć sąsiada – impreza organizowana na jednym z osiedli mieszkaniowych południowej części Łap, organizowane są konkursy rodzinne i sportowe, pokazy tańca, występy młodych artystów na scenie, jest wioska dziecięca i stoiska handlowe;
- Dzień Suma w Bokinach – impreza plenerowa integrująca wędkarzy i miłośników przyrody nad rzeką Narew w miejscowości Bokiny. Wędkarze spotykają się tam co roku, aby zmierzyć się w konkursie na złowienie największej ryby podczas „nocnego sumowania”. Odbywają się koncerty i zabawa taneczna;
- Sobótką w Uhowie – impreza etnograficzno-kulturalna, z najdłuższą tradycją – odbywa się co roku od ponad 50 lat na plaży w Uhowie. Przez te wszystkie lata pokolenia mieszkańców gminy Łapy bawią się przy dźwiękach muzyki, tańcząc radośnie dookoła płonących ognisk, wierząc w czarodziejską moc Nocy Świętojańskiej. Mieszkańcy Uhowa przygotowują tradycyjną inscenizację obrzędową;
- Dni Łap – impreza integrująca mieszkańców miasta i gminy Łapy, na scenie pojawiają się znani artyści muzyczni, lokalne zespoły dziecięce, młodzieżowe a nawet seniorów;

5. Transport niskoemisyjny

Gmina Łapy jest jednym z partnerów w projekcie: „Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego i rowerowego w BOF”. Celem projektu w części dotyczącej Gminie Łapy jest wykonanie dwukierunkowych ścieżek rowerowych na trasach: Gąsówka Somachy – Płonka Matyski o dł. ok 1250 m oraz Płonka-Matyski–Płonka Kościelna o dł. ok. 800 m. Dodatkowo zostaną wykonane miejsca postojowe dla rowerów wraz z wyposażeniem: tj. stojakami dla rowerów, stacją naprawy rowerów, wiatą i ławkami. Celem projektu jest poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój przyjaznych środowisku systemów transportu zbiorowego i rowerowego na terenie BOF. Termin zakończenia inwestycji: marzec 2020.

SUPRAŚL

Radostaw Dobrowolski Burmistrz Supraśla

Urząd Miejski w Supraślu

ul. Piłsudskiego 58, 16-030 Supraśl

www.suprasl.pl

1. Wykorzystanie Odnawialnych Źródeł Energii

Gmina Supraśl dzięki realizacji dwóch projektów współfinansowanych ze środków UE w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego zamontowała 290 zestawów kolektorów słonecznych, w ramach następujących projektów:

I. „Eko-logiczny Supraśl – montaż systemów solarnych w Gminie Supraśl” – projekt zakładał montaż 187 szt. zestawów kolektorów słonecznych w obiektach prywatnych oraz 3 szt. zestawów w budynkach użyteczności publicznej do podgrzewania ciepłej wody użytkowej. Zakładana moc energii ze źródeł odnawialnych wyniosła 0,84 MW. Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej w wyniku realizacji projektu wyniosła 1 802,23 GJ/rok.

Koszt inwestycji wyniósł 2,0 mln zł, z czego dofinansowanie z UE 1,5 mln zł.

II. „Modernizacja indywidualnych źródeł energii cieplnej lub elektrycznej w Gminie Supraśl” – w ramach projektu zamontowano 100 zestawów kolektorów słonecznych służących do podgrzewania ciepłej wody użytkowej mieszkańcom Gminy Supraśl. Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych wyniósł 109,0 ton równoważnika CO₂/rok. Koszt zadania wyniósł 1,2 mln zł, z czego dofinansowanie z UE wyniosło 0,9 mln zł.

2. Inwestycje związane z efektywnością energetyczną

Gmina Supraśl w 2018 r. ogłosiła nabór na dofinansowanie kosztów inwestycji z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej z budżetu Gminy. W ramach przyznanych dotacji w 2019 r., zostaną wykonane takie inwestycje jak: montaż ogniw fotowoltaicznych (19 inwestycji), montaż kolektorów słonecznych (11 inwestycji), montaż pomp ciepła (6 inwestycji), budowa przydomowej oczyszczalni ścieków (3 inwestycji). Dokonana zostanie również trwała likwidacja nieekologicznych źródeł ciepła (pieców/kotłów), niepełniających normy klasy 5, poprzez montaż kotłów gazowych (48 inwestycji), kotłów na ekogroszek (2 inwestycje) oraz montaż kotłów na biomasa oraz pellet (4 inwestycje). Analogiczne inwestycje przeprowadzone zostaną w 2020r.

3. Inwestycje służące tworzeniu gminnych stref rekreacji w przestrzeni publicznej (stref czasu wolnego)

Gmina Supraśl ubiega się o otrzymanie dofinansowania na realizację projektu pn. „Supraślski Szlak Bioróżnorodności” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020, działania 6.3 Ochrona zasobów bio- i georóżnorodności oraz krajobrazu. Planowana inwestycja zakłada wytyczenie Supraślskiego Szlaku Bioróżnorodności. W ramach projektu planowane jest wykonanie miejsc wypoczynkowych z punktem widokowym, zadaszonego przejścia przez zmodernizowany jaz na rzece, czatowni, punktu wypoczynkowego, parkingu, zespołu ławek ze stojakami rowerowymi i koszami, parków edukacji, szlaku migracyjnego płazów, utwardzenia naw, wzmocnienia

skarpy grobli, utwardzenia ciągu pieszo-rowerowego. Celem projektu jest zmniejszenie antropopresji obecnie występującej na terenach Supraśla oraz promowanie ochrony różnorodności biologicznej i przyrodniczej. Efektem rzeczowym projektu będzie utworzenie szlaku spacerowego o długości 7,66 km, wyposażonego w liczne urządzenia rekreacyjne i edukacyjne. Będzie oddziaływał na wszystkie zmysły, ponieważ jego trasa przebiegać będzie m. in. obok takich miejsc jak targowisko ze zdrową i lokalną żywnością czy lokale gastronomiczne. W ramach szlaku pomyślano o osobach niepełnosprawnych zapewniając m. in. tablice tyflograficzne. Kilka parków edukacyjnych zawierających m. in. przeskalowane rzeźby fauny i flory będą rozpoznawalnym „ekologicznym magnesem” dla dzieci i młodzieży objętej systemem edukacji z całego obszaru BOF-u oraz rozlicznych turystów przybywających od lat do Supraśla.

Gmina Supraśl otrzymała również dofinansowanie z Ministerstwa Sportu i Turystyki na budowę 2 Otwartych Stref Aktywności. Wartość każdej z nich to 100 000 zł. Jedną będzie się znajdować w Supraślu na Bulwarach, a druga w Ogródnickach.

Obecnie trwa budowa parku sportowego – pumphucka realizowanego w ramach Budżetu Obywatelskiego

Gminy Supraśl. W ramach inwestycji powstanie nawierzchnia do jazdy na rowerach, rolkach, deskorolkach. oraz rampy do jazdy wyczynowej. Inwestycja zakłada również montaż latarni hybrydowych LED oraz elementów małej architektury tj. tablicy informacyjnej, ławeczek, stojaków na rowery i koszy na śmieci. Park sportowy powstaje naprzeciwko szkoły podstawowej w Sobolewie.

W ramach projektu rewitalizacji planowana jest budowa parku miejskiego oraz stadionu miejskiego w Supraślu. Park zostanie wyposażony w strefę zabaw, miejsca do czytania książek oraz inhalatornię. Wartość obu projektów przekroczy 10 mln zł.

Od marca 2019 r. w Supraślu funkcjonuje Klub Seniora, który jest miejscem rekreacji dla osób starszych. Siedziba klubu mieści się w CKiR w Supraślu w nowo odremontowanych pomieszczeniach centrum. Trwają prace nad uruchomieniem żłobka, na który dotację przydzielił w imieniu rządu Wojewoda Podlaski.

W czerwcu 2019 r. planowane jest także uruchomienie targowiska miejskiego z ogródkami gastronomicznymi. Gmina chce, żeby było to miejsce spotkań i integracji społecznej.

4. Inicjatywy gminne mające na celu integrację społeczną

Gmina Supraśl jest miejscem licznych imprez o zasięgu lokalnym i regionalnym. Należą do nich „Piknik Militarny”, „Dni Supraśla”, „Uzdrowisko w rytmie disco” oraz „Uroczysko”. Ma tu miejsce także dużo imprez skierowanych wyłącznie do mieszkańców poszczególnych wsi. Nieodłącznym walorem Supraśla są imprezy sportowe głównie biegowe i narciarskie takie jak „Ultra Śledź” czy „SupraSki Festival”. Obecnie trwają przygotowania do kilku miesięcznego festiwalu imprez, których tłem będą przypadające na ten rok okrągłe rocznice np. 30-lecia samorządu oraz 450-lecia Unii Lubelskiej.

5. Transport niskoemisyjny

Gmina Supraśl realizowała projekt pn. „Projekt partnerski: Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego i rowerowego w BOF”. W ramach zadań do realizacji w projekcie wykonano roboty drogowe w zakresie budowy drogi w Henrykowie wraz z pętlą autobusową o długości 2,17 km. Zakres rzeczowy inwestycji przewidywał również powstanie parkingu Bike&Ride z 6-cima stanowiskami postojowymi. Wartość inwestycji wyniosła ponad 3,5 mln zł, z czego dotacja z UE: 2,98 mln zł. W chwili obecnej prowadzone są działania zmierzające do powstania stacji BiKeR – Białostockiej Komunikacji Rowerowej na terenie gminny, w Supraślu i Sobolewie.

TUROŚŃ KOŚCIELNA

Grzegorz Jakuc Wójt Gminy Turośń Kościelna

Urząd Gminy Turośń Kościelna

ul. Białostocka 5, 18-106 Turośń Kościelna

www.turosnskoscielna.pl

1. Wykorzystanie Odnawialnych Źródeł Energii

Gmina Turośń Kościelna rozpoczęła realizację inwestycji wykorzystujących odnawialne źródła energii jeszcze w 2013 roku, gdzie w ramach naboru z dofinansowania na montaż kolektorów słonecznych skorzystało 7 gospodarstw domowych. Rok kolejny pokazał, że świadomość społeczeństwa wzrasta i przy wsparciu finansowym Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 dokonano instalacji kolejnych 34 zestawów solarnych, w tym 2 na budynkach gminnych. Na przełomie 2015 i 2016 roku korzystając z okazji udało się zmodernizować systemy centralnego ogrzewania w pięciu świetlicach wiejskich, oparte wówczas głównie na paliwie stałym (węglu kamiennym) zastępując je gruntowymi i powietrznymi pompami ciepła. Nowa perspektywa finansowana 2014-2020 stworzyła okazję na pozyskanie kolejnych, znaczących funduszy europejskich na odnawialne źródła energii w ramach Osi V gospodarka niskoemisyjna RPOWP. Gmina realizując w latach 2016-2018 projekt pn. Modernizacja indywidualnych źródeł energii cieplnej lub elektrycznej, którego głównym celem jest ograniczenie zanieczyszczenia powietrza, osiągnięty poprzez wykonanie 372 instalacji OZE w budynkach mieszkalnych w gminie Turośń Kościelna. W ramach uzyskanego wsparcia finansowego w kwocie ponad 5,2 mln złotych wykonano wymianę źródeł ciepła – zainstalowano 38 urządzeń opartych na gruntowych pompach ciepła, zamontowano 275 zestawów solarnych do podgrzewania wody użytkowej, oraz 59 kompletów ogniw fotowoltaicznych do wytwarzania energii elektrycznej. Wartość całego projektu wyniosła 6 888 328 zł. Oraz osiągnięto wskaźniki w postaci rocznego spadku emisji gazów cieplarnianych na poziomie ponad 857 ton ekwiwalentu CO₂/rok, a łączna moc zainstalowanych urządzeń wyniesie ponad 2 MW.

Ponadto należy wspomnieć, iż w chwili obecnej realizowany jest projekt polegający na montażu pomp ciepła w kolejnych świetlicach wiejskich na terenie Gminy, oraz montażu paneli fotowoltaicznych na budynku Urzędu Gminy i dwóch stacjach uzdatniania wody.

2. Inwestycje związane z efektywnością energetyczną

Mając na uwadze poprawę efektywności budynków gminnych w 2018 roku realizowano projekt pn. Termomodernizacja świetlicy wiejskiej w Turośni Kościelnej. W ramach zadania została wykonana modernizacja systemu oświetlenia wewnętrznego, instalacji elektrycznej, wymiana poszycia dachowego, wymiana okien i drzwi, wykonano ocieplenia ścian zewnętrznych, instalację wentylacji mechanicznej wraz z rekuperacją odzyskującą ciepło z powietrza wentylacyjnego oraz podłączono I piętro do instalacji centralnego ogrzewania opartego na pompie ciepła. Roboty budowlane zostały w części dofinansowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020. Wybrana w drodze przetargu firma prowadziła roboty warte ponad 2,1 mln zł.

Kontynuując działania w zakresie efektywności energetycznej Gmina w ramach Działania 5.3 Efektywność energetyczna w sektorze mieszkaniowym i budynkach użyteczności publicznej Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego, na bazie opracowanych już we wcześniejszych latach dokumentacji, złożyła cztery wnioski o dofinansowanie termomodernizacji budynków remiz strażackich w Chodorach, Borowskich

Michałach, Borowskich Ciborach oraz Iwanówce. W przydatku pozytywnej weryfikacji dokumentacji aplikacyjnej będzie można uzyskać wsparcie finansowe w wysokości do 85 % kosztów kwalifikowanych.

3. Inwestycje środowiskowe (ekologiczne)

Dbając o środowisko naturalne Gmina Turośń Kościelna sukcesywnie realizuje inwestycje mające na celu jego ochronę. Bardzo dużą inwestycją w stosunku do możliwości finansowych samorządu była przeprowadzona w 2018 roku modernizacja oczyszczalni ścieków w Turośni Kościelnej. Dzięki tym pracom zwiększono wydajność oczyszczalni, a co za tym idzie stworzono możliwość przyłączania nowych nieruchomości, które do tej pory korzystały z szamb. Wartość całej inwestycji to ponad 3 mln złotych, natomiast Gmina mogła liczyć na 1.996.083 zł wsparcia z Europejskiego funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Ponadto w związku z postępującym rozwojem budownictwem i tworzeniem nowych terenów mieszkaniowych, co roku rozbudowywane są sieci wodociągowe i kanalizacyjne, co wpływa pozytywnie na ochronę wód i gleb.

Kolejną bardzo ważną z punktu widzenia ochrony środowiska jest przewidziana do realizacji na najbliższe lata inwestycja polegająca na budowie sieci kanalizacji sanitarnej w dwóch najbardziej zurbanizowanych miejscowościach gminy tj. Niewodnicy Kościelnej i Koryckiej. Do końca maja 2019 r. Gmina złożyła wniosek aplikacyjny w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego Działanie 6.2 Ochrona wody i gleb.

4. Inwestycje służące tworzeniu gminnych stref rekreacji w przestrzeni publicznej (stref czasu wolnego)

W 2018 roku w Niewodnicy Kościelnej, Niewodnicy Koryckiej, Zalesianach, Juraszkach, Chodorach oraz Tołczach powstały tereny rekreacyjne – place zabaw lub siłownie na świeżym powietrzu tzw. plenerowe. Natomiast w trzech miejscowościach wybudowano altany, które posłużą mieszkańcom między innymi do spotkań integracyjnych. Całkowita wartość robót wyniosła ponad 510 tys. złotych, Gmina natomiast pozyskała poprzez Lokalną Grupę Działania NAREW dofinansowanie z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w kwocie 285 tys. zł. Oprócz wyżej wspomnianych terenów, także działka przy remizie OSP w Borowskich Michałach została uporządkowana, oraz zostały zamontowane urządzenia do ćwiczeń oraz altana. Stało się to możliwe dzięki dofinansowaniu Marszałka Województwa w ramach Programu Odnowi Wsi.

5. Inicjatywy gminne mające na celu integrację społeczną

Ważną rolę w integracji mieszkańców gminy Turośń Kościelna odgrywają spotkania organizowane przez Gminny Ośrodek Kultury i Gminną Bibliotekę Publiczną. Do imprez o charakterze literackim, skupiających znaczne grono odbiorców należą m.in.: „Cała Polska czyta dzieciom” i „Sklejki poetyckie”. W inicjowaniu spotkań mieszkańców aktywne są lokalne jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, które corocznie organizują gminne obchody Dnia Strażaka. Cykliczną imprezą promującą Gminę jest Dzień Konia na Podlasiu (w 2019 r. XVI edycja) odbywający się w czerwcu w Niewodnicy Kościelnej. Świadomość historyczną i postawy patriotyczne mieszkańców gminy Turośń Kościelna kształtują m.in. spotkania z okazji świąt narodowych: 3 maja w Turośni Kościelnej i 11 listopada w Niewodnicy Kościelnej. Integracji służą także coroczne spotkania oplatkowe. Ważnym czynnikiem integrującym jest aktywna działalność Klubu Seniora, który konsekwentnie poszerza swoją działalność.

6. Transport niskoemisyjny

Gmina Turośń Kościelna jest na etapie badania możliwości organizacji transportu publicznego, a w toku prac koncepcyjnych brane są pod uwagę zagadnienia niskoemisyjności. Nowym drogą powstającym na terenie Gminy w miarę możliwości towarzyszą drogi rowerowe.

7. Pozostałe działania

Gmina Turośń Kościelna upowszechnia informacje o działaniach podejmowanych w zakresie wdrażania odnawialnych źródeł energii. W numerze 1(12)2019 czasopisma „OZEON. Ekologia, gospodarka, biznes” ukazała się rozmowa z Grzegorzem Jakuciem, wójtem gminy Turośń Kościelna, w której scharakteryzowane zostały inicjatywy proekologiczne realizowane na terenie Gminy. W maju 2018 r. na konferencji pt. „Skutki nowej, bezemisyjnej, zdecentralizowanej i cyfrowej struktury dostaw energii dla zatrudnienia i dla gospodarki regionalnej” zorganizowanej w Brukseli przez Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny wójt gminy Turośń Kościelna zaprezentował osiągnięcia swego samorządu w zakresie wdrażania odnawialnych źródeł energii. Dorobek gminy w zakresie wdrażania OZE jest konsekwentnie prezentowany na licznych konferencjach i spotkaniach branżowych (np. Ekoforum).

WASILKÓW

Adrian Łuckiewicz Burmistrz Wasilkowa

Urząd Miejski w Wasilkowie

ul. Białostocka 7, 16-010 Wasilków

www.wasilkow.pl

— 450 lat —

1. Wykorzystanie Odnawialnych Źródeł Energii

Energia elektryczna i ciepła, wykorzystywana do celów cywilizacyjnych, w głównej mierze produkowana jest podczas tradycyjnego procesu spalania. Proste spalanie paliw stałych jest niebezpieczne dla środowiska. Niesie ono wiele zagrożeń i ma setki wad. Wystarczy wspomnieć o szkodliwych substancjach, wydostających się przez kominy do atmosfery. Mając to na względzie Gmina Wasilków planuje w przyszłości realizację wielu projektów proekologicznych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii.

W latach 2017-2018, Gmina Wasilków zrealizowała projekt pn. "Modernizacja indywidualnych źródeł energii cieplnej lub elektrycznej w gminie Wasilków", na które gmina zdobyła ponad 920 tys. zł unijnych środków z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego 2014-2020.

Inwestycja polegała na montażu instalacji, które wykorzystają energię słoneczną do podgrzania ciepłej wody na potrzeby mieszkańców gminy Wasilków. Kolektory słoneczne pojawiły się one na dachach ponad stu gospodarstw domowych. Projekt przyniósł wiele korzyści, zarówno dla środowiska naturalnego (zmniejszenie emisji zanieczyszczeń), jak też i budżetów domowych oraz cieszył się ogromnym zainteresowaniem wśród lokalnej społeczności.

2. Inwestycje służące tworzeniu gminnych stref rekreacji w przestrzeni publicznej (stref czasu wolnego)

W 2018 roku Gmina Wasilków zrealizowała projekt inwestycyjny pn. „Przebudowa infrastruktury rekreacyjnej w Wasilkowie nad rzeką Supraśl”, czyli tzw. „Cypel”, który dzięki realizacji przedsięwzięcia zyskał nowy blask.. Po prawej stronie rzeki pojawił się plac zabaw, ścieżki piesze i rowerowe, ławki, liczne kosze na śmieci, stoliki, nowe lampy oraz scena do organizowania koncertów czy biesiad. Została tam również nasadzona nowa roślinność, a dla zmotoryzowanych wybudowano obszerny parking.

Realizacja projektu przyczyniła się do zwiększenia walorów przyrodniczych terenu rzeki Supraśl oraz podniesienia turystycznej atrakcyjności Wasilkowa. W ramach tego projektu Gmina Wasilków otrzymała ponad 150 000 zł dofinansowania z LGD Puszcza Knyszyńska na operacje w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 z zakresu tematycznego: rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej, lub kulturalnej.

Przebudowa „cypła” w Wasilkowie jest jedynie częścią większego przedsięwzięcia zaplanowanego w przyszłości do realizacji. Docelowym stanem jest utworzenie bulwarów-miejsca przeznaczonego do atrakcyjnego miejsca spędzania wolnego czasu z przeznaczeniem dla całych rodzin.

3. Inicjatywy gminne mające na celu integrację społeczną

Największym wydarzeniem- eventem organizowanym na obszarze gminy Wasilków są „Dni Wasilkowa”. Jest to coroczna, cykliczna impreza masowa odbywająca się w czerwcu na Stadionie Miejskim. Wydarzenie to cieszy się ogromną popularnością gromadząc licznych mieszkańców i gości. Każdego dnia imprezy odbywa się wiele koncertów twórców

lokalnych oraz artystów szeroko znanych i popularnych w całym kraju takich jak : Kombi, Varius Manx, Akcent, Golec Uorkiestra itp. Impreza jest przeznaczona dla całych rodzin, w związku z tym w czasie jej trwania organizowany jest jarmark, wesołe miasteczko oraz aranżowane są liczne konkursy z nagrodami dla dzieci jak i dorosłych. Oprócz w/w wydarzenia na terenie Gminy Wasilków odbywa się również wiele letnich festynów zazwyczaj współorganizowanych przez sołectwa oraz świątecznych kiermaszy przygotowujących w znacznej mierze przez szkoły i organizacje pozarządowe.

Wasilków to miejsce gdzie bardzo sprawnie działają kluby sportowe, które realizując zlecane przez Gminę zadania z zakresu sportu i rekreacji mają ogromny wpływ na integrację lokalnej społeczności. W związku z tym w Gminie Wasilków organizowane są liczne imprezy sportowe, których głównym celem jest aktywizacja mieszkańców i promocja zdrowego stylu życia. Co roku organizowany jest „Bieg Tropem Wilczym”. W 2019 roku ulicami Wasilkowa ku pamięci Żołnierzy Niezłomnych przebiegło około 200 osób. Każdego roku podczas wakacji Gmina organizuje również imprezę pn. „Wtorki Kolarskie”, w której bardzo chętnie na dwóch kółkach rywalizują dzieci w różnych kategoriach wiekowych. Startują w nich najlepsi kolarze Polski Wschodniej, a także z Litwy, Białorusi i Rosji. Bierze w nich udział co roku blisko 600 zawodników. Wasilków jest gminą która wspiera również boks i sporty walki. „Kyokushin Team Wasilków” organizuje w szkołach turnieje karate. Co roku w Wasilkowie odbywa się też Gala MMA Cup. W roku bieżącym Burmistrz Wasilkowa objął Honorowym Patronatem „X galę MMA Cup Wasilków 2019”.

Gmina Wasilków szczyci się również doskonałą infrastrukturą rekreacyjną znajdującą się nad rzeką Supraśl: nabrzeże, plaża, dwa baseny kąpielowe oraz wyciąg nart wodnych. Przy osiedlu bloków „Lisia Góra” w Wasilkowie znajduje się park linowy, który powstał ze środków Budżetu Obywatelskiego.

4. Transport niskoemisyjny

Rower stał się nieodłącznym elementem zdrowego i modnego stylu życia, a więc wychodząc temu trendowi naprzeciw, Gmina Wasilków zrealizowała inwestycję polegającą na dwuetapowej budowie ścieżki rowerowej na trasie zaczynającej się od Białegostoku do mostu na rzece Supraśl. W ramach przedsięwzięcia trwa w chwili obecnej budowa mostu na którym będzie się znajdował ciąg pieszo-rowerowy.

Inwestycja ta jest realizowana ze środków unijnych jako budowa drogi rowerowej Białystok-Wasilków w ramach zadania:

„Poprawa jakości infrastruktury transportu publicznego w gminie Wasilków” – jako „Projekt partnerski: Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego i rowerowego w BOF”, na którą Gmina otrzymała dofinansowanie w wysokości niemal 7 000 000 zł, którego głównym celem jest poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój przyjaznych środowisku systemów transportu zbiorowego oraz rowerowego na terenie BOF.

Dodatkowo w ramach innej inwestycji również sfinansowanej ze środków Unii Europejskiej oraz dotacji Skarbu Państwa polegającej na przebudowie ulic: Białostockiej, Grodzieńskiej i Rabczyńskiego w Wasilkowie wykonywano ciągi pieszo-rowerowe i ścieżki rowerowe umożliwiające przejazd rowerem przez połączoną sieć ścieżek rowerowych z Białegostoku przez Wasilków do Sanktuarium Święta Woda i dalej łącznikiem przy drodze krajowej Nr 19, do nowo wybudowanej ścieżki rowerowej w kierunku Studzianek.

Władze miasta i gminy Wasilków coraz chętniej stawiają na rozwój infrastruktury rowerowej, a więc kierunek ten zostanie podtrzymany w kolejnych latach.

5. Pozostałe działania

Mając świadomość, że jakość powietrza ma niebagatelny wpływ na nasze zdrowie, środowisko, aktywność zawodową i finanse, Gmina Wasilków od 2018 r. jako pierwsza w województwie podlaskim wprowadziła w ramach zadania własnego program wspierania wymiany pieców pn. „Poprawa jakości powietrza w Gminie Wasilków poprzez wymianę kotłów węglowych na ogrzewanie ekologiczne”, którego celem jest poprawa jakości stanu powietrza dzięki zastosowaniu nowych ekologicznych form ogrzewania. W efekcie tych działań w roku 2018 zastąpiono 33 stare kotły węglowe znajdujące się w gospodarstwach domowych na terenie gminy Wasilków na nowoczesne ekologiczne piece.

Łączna kwota udzielonej w 2018 roku dotacji wyniosła 97.583,20 zł. Program został bardzo dobrze przyjęty przez lokalną społeczność dlatego w 2019 r. Gmina Wasilków ze środków własnych przeznaczyła 150 000 zł na wymianę tzw. „kopciuchów”.

ZABŁUDÓW

Adam Tomanek Burmistrz Zabłudowa

Urząd Miejski w Zabłudowie

ul. Rynek 8, 16-060 Zabłudów

www.zabludow.pl

1. Wykorzystanie Odnawialnych Źródeł Energii

Gmina Zabłudów już od czasów poprzedniej perspektywy finansowej UE tj. 2007-2013 podejmowała działania z zakresu wdrażania rozwiązań opartych na OZE. Przykładem jest projekt „Słoneczna Gmina Zabłudów”, którego realizacja przyczyniła się do poprawy stanu środowiska naturalnego, poprzez wyposażenie 74 obiektów mieszkalnych oraz 2 obiektów użyteczności publicznej, zlokalizowanych na terenie Gminy Zabłudów w instalacje solarne do ogrzewania wody dla celów użytkowych. Przyczyniło się to do zmniejszenia spalania paliw stałych, takich jak węgiel, drewno, jak również do zmniejszenia zużycia energii elektrycznej w celu zaspokojenia potrzeb na ciepłą wodę. Efektem powyższej inwestycji jest reedukacja ilości emisji substancji szkodliwych do atmosfery, a tym samym poprawa jakości powietrza na terenie Gminy.

2. Inwestycje związane z efektywnością energetyczną

Na terenie Gminy Zabłudów wdrażany jest plan gospodarki niskoemisyjnej (PGN). Celem działań podejmowanych w oparciu o ten dokument jest przyczynienie się do osiągnięcia celów w zakresie zmniejszenia emisji CO₂, zwiększenia udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, zmniejszenia zużycia energii finalnej oraz poprawy jakości powietrza. Działania władz gminnych oparte o zapisy PGN przyczynią się do stałego rozwoju Gminy Zabłudów i podwyższenia stopy życiowej jej mieszkańców.

Przykładem inwestycji w zakresie podnoszenia efektywności energetycznej Gminy Zabłudów jest zrealizowany na jej terenie projekt pt. „Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Gminie Zabłudów”. Inwestycja. W ramach projektu wykonano termomodernizację trzech szkół podstawowych, gimnazjum, przedszkola, biblioteki, straży pożarnej, urzędu miejskiego i przychodni zdrowia. Inwestycja w znacznym stopniu ograniczyła zapotrzebowanie wymienionych obiektów użyteczności publicznej na ciepło. Tym samym przyczyniła się do zmniejszania efektu niskiej emisji. Budynki stały się mniej energochłonne, a korelacja zmniejszonego zapotrzebowania z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii przyczyniła się do wzrostu ich efektywności energetycznej.

Kolejnym przykładem działań w tym zakresie jest zrealizowana na terenie Gminy modernizacja oświetlenia ulicznego z zastosowaniem opraw oświetleniowych typu LED. Wymienione zostały tradycyjne, wysokoprężne lampy wyładowcze zawierające oprawy sodowe i rtęciowe na bardziej ekologiczne i ekonomiczne oprawy typu LED, przy jednoczesnym wdrożeniu inteligentnych systemów ich sterowania. Inteligentne systemy oświetlenia ulicznego LED przyczyniły się do zmniejszenia emisji ciepłej, oszczędności energii elektrycznej oraz zmniejszenia produkcji i emisji dwutlenku węgla do atmosfery. Wzrost efektywności energetycznej oświetlenia ulicznego w znacznym stopniu wpłynął na poprawę jakości środowiska naturalnego Gminy Zabłudów.

3. Inwestycje służące tworzeniu gminnych stref rekreacji w przestrzeni publicznej (stref czasu wolnego)

Gmina Zabłudów dążąc do poprawy jakości życia mieszkańców oraz podniesienia standardu usług kulturalnych przeprowadziła w ostatnim okresie inwestycje mające na celu modernizację świetlic wiejskich, we wsiach Dawidowicze oraz Ostrówka. Poprawa infrastruktury tych obiektów wpłynęła na intensyfikację działań związanych z przygotowaniem dodatkowej oferty spędzania wolnego czasu dla każdej grupy wiekowej oraz podniesienia aktywizacji kulturowej mieszkańców wsi. Ponadto prace związane z dociepleniem budynków przyczyniły się do ograniczenia emisji CO₂ oraz do poprawy stanu środowiska naturalnego Gminy Zabłudów.

4. Inicjatywy gminne mające na celu integrację społeczną

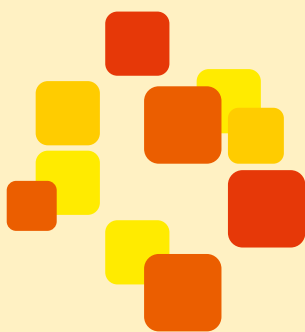
Organizacją inicjatyw, eventów, imprez okolicznościowych w Gminie Zabłudów zajmuje się głównie Miejski Ośrodek Animacji i Kultury w Zabłudowie (MOAK). Podstawowym celem MOAK jest prowadzenie wielokierunkowej działalności rozwijającej i zaspokajającej potrzeby kulturowe mieszkańców, upowszechnianie wiedzy i nauki, wychowanie przez sztukę a także organizowanie różnorodnych form edukacji kulturalnej. Główne imprezy, których organizatorem bądź współorganizatorem jest MOAK to „Urodziny Miasta Zabłudowa” oraz „Dzień Rodziny”. Organizowane są również wydarzenia sportowe, takie jak np. „My biegamy, biegaj z nami”, festyny, takie jak np. „Festyn św. Anny” w Krynickich oraz koncerty w ramach Podlaskiej Oktawy Kultur.

Ponadto MOAK organizuje wystawy malarskie, wystawy poplenerowe, dożynki białoruskie w Rybołach oraz imprezę plenerową pt. „Wiosenna biesiada aktywnie i kulturalnie”.

5. Transport niskoemisyjny

Gmina Zabłudów, wspólnie z pozostałymi gminami wchodzącymi w skład Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego uczestniczy w projekcie partnerskim pn. „Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego i rowerowego w BOF”. W ramach projektu Gmina Zabłudów realizuje zadanie pn. „Budowa ciągu komunikacyjnego w miejscowości Kuriany gm. Zabłudów (w tym ścieżki rowerowej)”, stanowiącego przedłużenie ulicy Gminnej w Białymstoku. W wyniku realizacji projektu zmodernizowane i przebudowane zostaną ciągi uliczne, powstanie nowa infrastruktura transportu zbiorowego (przystanki dla pasażerów, wiaty, zatoki, zakupiony zostanie nowoczesny tabor autobusowy), co pozwoli na rozwój niskoemisyjnego systemu transportu zbiorowego na terenie Gminy Zabłudów i pozostałego obszaru BOF poprzez włączenie terenów, które dotychczas nie były objęte publicznym transportem zbiorowym. Ponadto powstanie infrastruktura – drogi rowerowe, która umożliwi rozwój alternatywnych form przemieszczania się w stosunku do transportu zmotoryzowanego. W perspektywie długookresowej projekt przyczyni się do znacznej mierze do poprawy stanu jakości powietrza, ograniczania emisji CO₂ oraz poprawy stanu zdrowia mieszkańców.

STOWARZYSZENIE BIAŁOSTOCKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO

ul. Mickiewicza 74 lok. 6
15-232 Białystok
www.bof.org.pl

**Urząd Miejski
w Białymstoku**
ul. Słonimska 1
15-950 Białystok
www.bialystok.pl

**Urząd Miejski
w Choroszczy**
ul. Dominikańska 2
16-070 Choroszcz
www.choroszcz.pl

**Urząd Miejski
w Czarnej Białostockiej**
ul. Torowa 14A
16-020 Czarna Białostocka
www.czarnabialostocka.pl

**Urząd Gminy
Dobrzyniewo Duże**
u. Białostocka 25
16-002 Dobrzyniewo Duże
www.dobrzyniewo.pl

**Urząd Gminy
Juchnowiec Kościelny**
ul. Lipowa 10
16-061 Juchnowiec Kościelny
www.juchnowiec.gmina.pl

**Urząd Miejski
w Łapach**
ul. Gen. Wł. Sikorskiego 24
18-100 Łapy
www.lapy.pl

Urząd Miejski w Supraślu
ul. Piłsudskiego 58
16-030 Supraśl
www.suprasl.pl

Urząd Gminy Turośń Kościelna
ul. Białostocka 5
18-106 Turośń Kościelna
www.turosnkoscielna.pl

Urząd Miejski w Wasilkowie
ul. Białostocka 7
16-010 Wasilków
www.wasilkow.pl

Urząd Miejski w Zabłudowie
ul. Rynek 8
16-060 Zabłudów
www.zabludow.pl